

Finanspolitisk vagthund i Danmark

Finanspolitiska rådet

23. Januar 2015

Morten Holm, kontorchef, Det Økonomiske Råds Sekretariat

Dagsorden

- I. Baggrunden for rollen
- II. Rollen som vagthund
- III. Seneste finanspolitiske anbefalinger
- IV. Foreløbig erfaring med budgetlov

Baggrund for rollen som vagthund

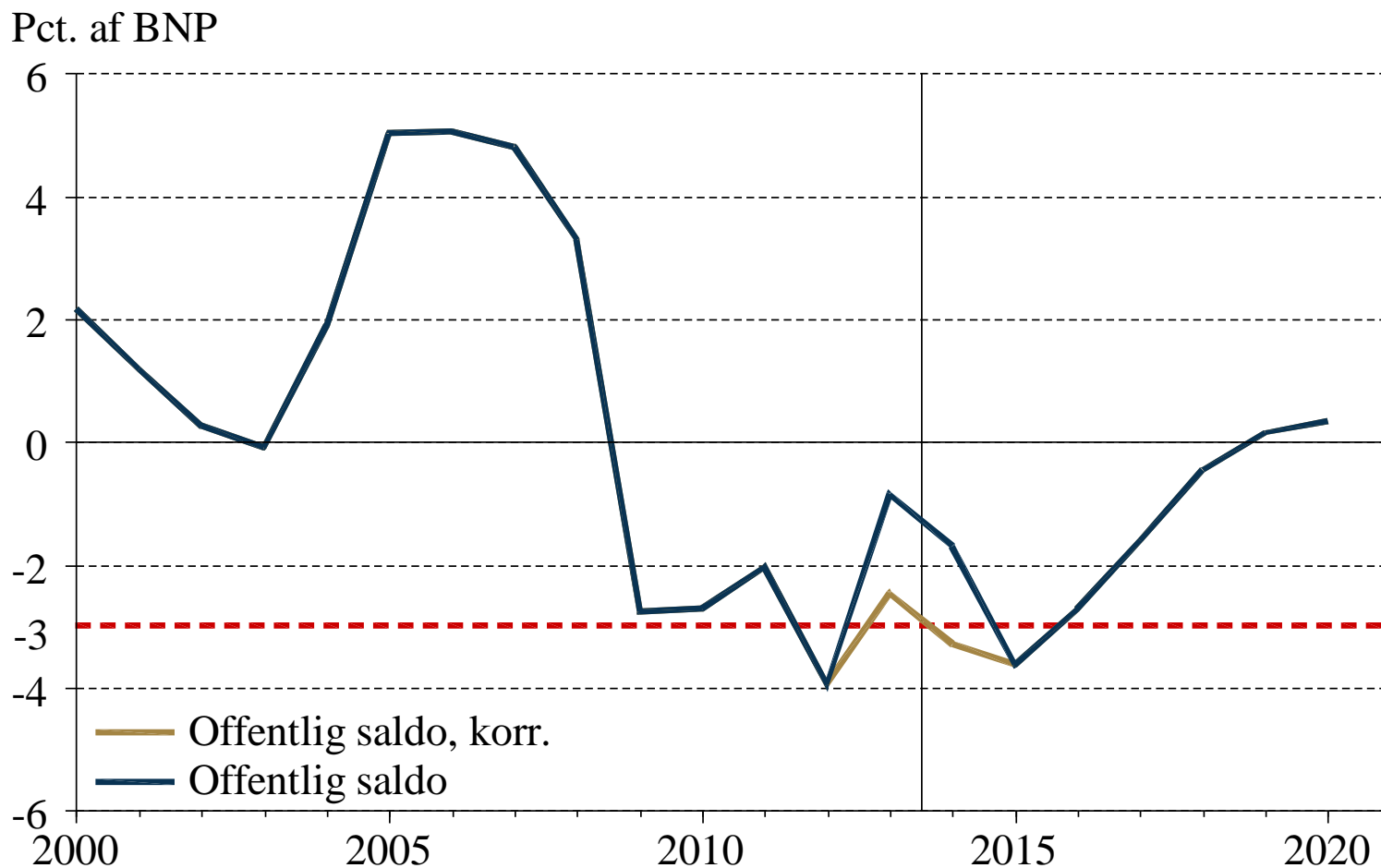
Citat fra lov hvor vismænd bliver vagthund

“Forslaget om en uafhængig, løbende vurdering af den førte finans- og udgiftspolitik skal ses i lyset af tilsvarende konstruktioner i udlandet, herunder Det Finanspolitiska Rådet i Sverige...Det Økonomiske Råd har i forvejen mange lighedstræk med Det Finanspolitiska Rådet i Sverige og vurderes at have den faglige og akademiske tyngde, der kræves for at foretage troværdige og uafhængige vurderinger af regeringens finans- og udgiftspolitik”

Offentlige ubalancer i 2010

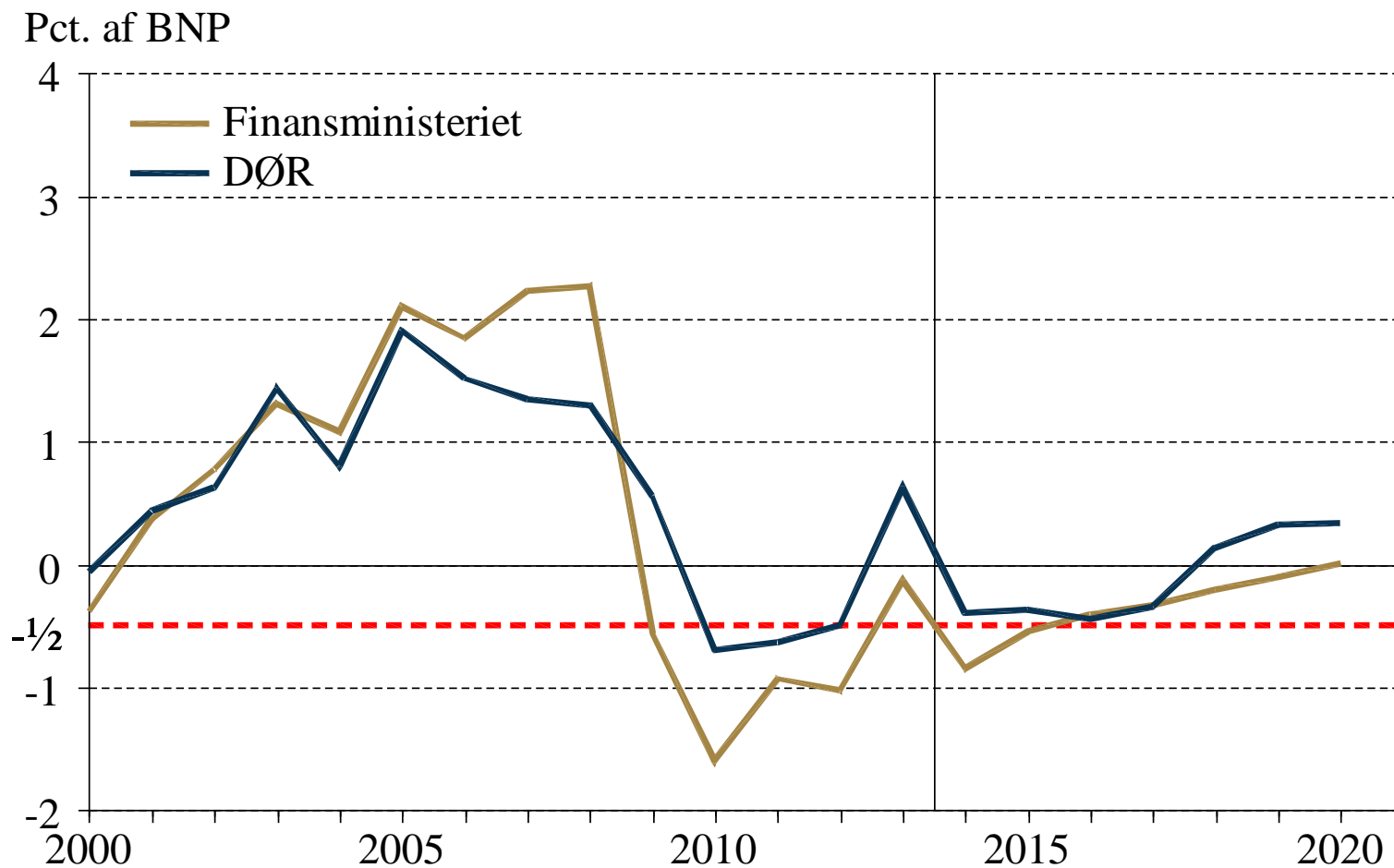
- Skøn for offentlige finanser i foråret 2010
- Faktisk offentlig saldo i 2010 (-5,5 pct. af BNP)
- Strukturelt offentlig saldo i 2010 (-1,7 pct. af BNP)
- Holdbarhedsindikator (-1,3 pct. af BNP)

Offentlige finanser: Faktisk saldo

Anm.: Den brune kurve viser den offentlige saldo korrigeret for omlægningen af kapitalpensioner

Offentlige finanser: Strukturel saldo

Anm.: Strukturel saldo beregnet efter Finansministeriets metode

Gentagne budgetoverskridelser

- Budgetoverskridelser i det offentlige
 - 90 mia. danske kroner fra 1993 til 2009
 - Decentrale styringsproblemer i kommuner
- Gns. vækst i offentligt forbrug

1993-2009: 2,1 pct.

2010-2013: -0,2 pct.

2014-2020: 0,6 pct.

Politiske konsekvenser af offentlige ubalancer

- 2010: Henstilling fra EU: Finanspolitiske stramninger på 1½ pct. af BNP i 2011 til 2013
- 2011: Senere tilbagetrækningsalder – virkning på HBI ½ pct. af BNP
- 2012: Budgetlov og finanspolitisk vagthund

Budgetlov og finanspolitisk vagthund

- System inspireret af Sverige og finanspagten
- Budgetlov, udgiftslofter og vagthund fra 2014

Mål med budgetloven

- Styr på udgifterne (sanktioner ved budgetoverskridelser)
- Styr på de offentlige finanser
- Finansiering skal være konkret og besluttet
- Større gennemsigtighed
- Ny rolle til Det Økonomiske Råd og Vismænd

Mange finanspolitiske mål

- Årligt underskudsgrænse for strukturel saldo på $-1/2$ pct. af BNP fastsat ved lov (DK's MTO er $-3/4$ pct. af BNP)
- Grænsen for den strukturelle saldo gælder kun ved finanslovsforslaget – efterfølgende revisioner ingen betydning.
- 5 udgiftslofter for staten, kommuner og regioner
- Fastsat ved lov at finanspolitikken skal være holdbar
- Mere fokus på de offentlige finanser på den korte bane

Rollen som vagthund

Det Økonomiske Råd og Vismænd

Det Økonomiske Råds Sekretariat

- 1962 - Konjunktur, økonomiske analyser
- 2007 – Ny opgave med miljøøkonomi
- 2012 – Finanspolitisk vagthund
- 2015 – Sekretariat med ca. 25 akademikere + studenter
- Uafhængige men institution under Økonomiministeriet

De Økonomiske Vismænd

- 4 Økonomiprofessorer fra universitetet

Rapporter og medier

- To gange årligt (maj og oktober)
- Sammen med konjunkturvurdering og øvrige økonomiske analyser fra de økonomiske vismænd
- Begrænset aktivitet i medier i dag
- Synlighed styrkes med ny hjemmeside
- Regeringen er ikke forpligtet til at kommentere på anbefalinger

Opgaver som vagthund

Second opinion på regeringens økonomiske skøn

- Finanspolitisk holdbarhed
- Udgiftslofter
- Strukturel saldo
- Faktisk offentlig saldo

Jura – fortolkning af loven

Offentliggørelser og gennemsigtighed

Ambition: Risiko vurderinger for de offentlige finanser og vurderinger af politiske udspil

Nye opgaver i DØR

En række opgaver løste DØR i forvejen

- Finanspolitisk holdbarhed

Der skulle udvikles på det man havde

- Strukturel saldo
- Faktisk offentlig saldo

En række opgaver var helt nye

- Udgiftslofter
- Jura og fortolkninger

Seneste finanspolitiske vurderinger

Samlede finanspolitiske anbefalinger

- Dansk Økonomi, efterår 2014
 - Hensyn til offentlige finanser taler klart for stramning
 - Konjunkturforsyn og den mellemfristede udvikling i de offentlige finanser taler for ikke at stramme for meget
 - Planlagt finanspolitisk stramning i 2015 forsvarlig, men minimal
 - Planlagt, lille stramning i 2016 kan vise sig u hensigtsmæssig lille

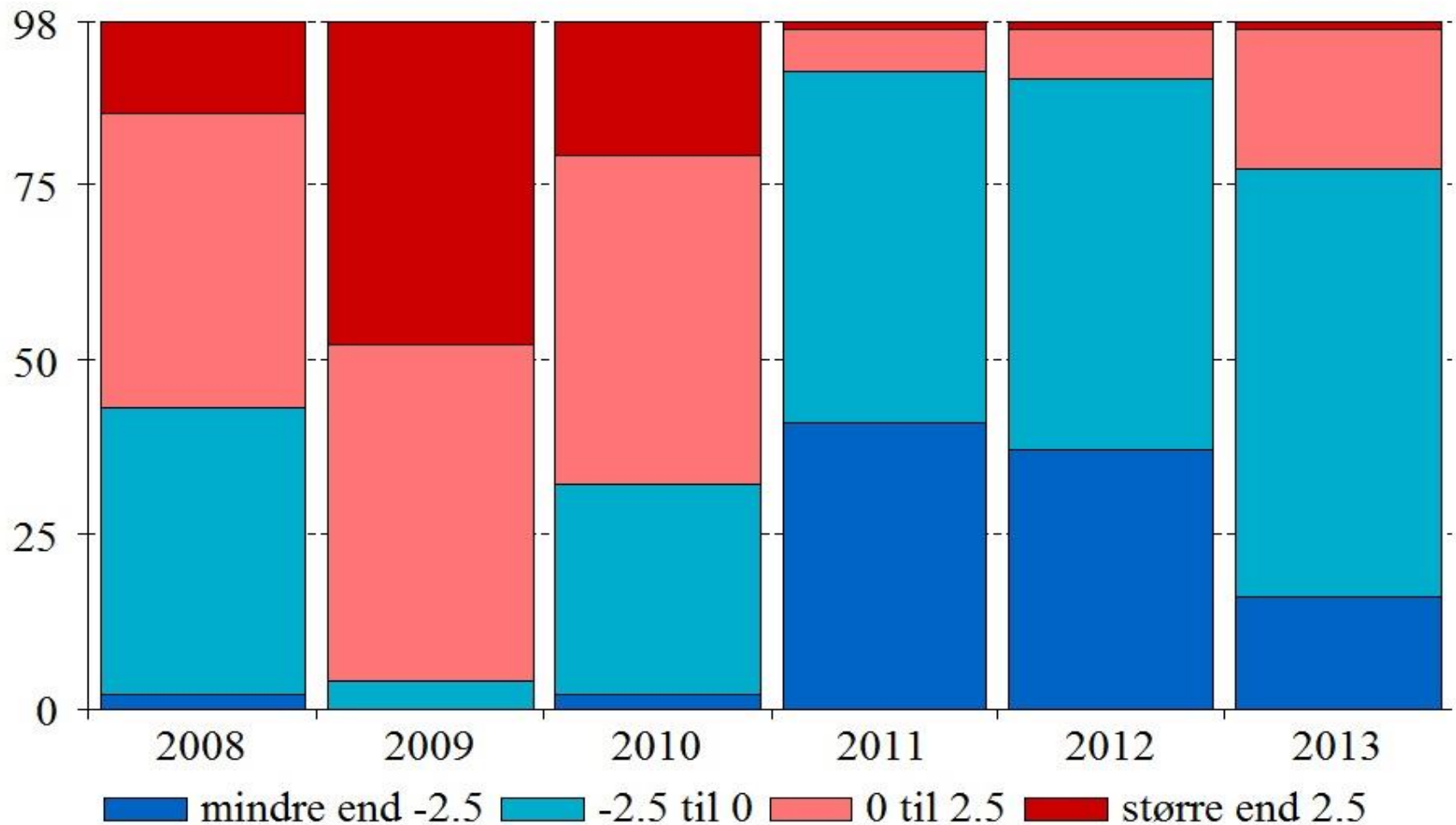
- Dansk Økonomi, efterår 2013
 - Offentlige finanser er grundlæggende sunde
 - Finanspolitisk stimulans med 5 mia. danske kr.

Seneste vurdering af finanspolitiske mål

- Faktisk underskud overskrider 3-pct. grænsen i 2015
- Faktisk underskud nær 3-pct. grænsen i 2016
- Strukturelt underskud nær ½-pct. grænsen i 2014-16
- Udsigt til bedring frem mod 2020
 - Strukturelt underskud under ½ pct. af BNP
 - Overskud i 2020 på omkring ¼ pct. af BNP
 - Finanspolitikken vurderes at være grundlæggende holdbar
- Udgiftslofter for 2015-17 kan ikke bruges fuldt ud
- Udgiftsloftet for 2018 fastsat i overensstemmelse med de finanspolitiske målsætninger

Foreløbige erfaringer med budgetlov

Styr på det offentlige forbrug i kommuner

Finanspolitik til grænserne problematisk

Regeringens finanslovsforslag for 2015 i august 2014

- Strukturelt underskud 0,5 pct. af BNP
- Faktisk underskud 3,0 pct. af BNP
- Ikke meget plads under udgiftslofter til uforudsete udgifter

Der skal reageres ved negative overraskelser:

September 2014 – faktiske underskud over 3,0 pct. af BNP - fremrykning af skatteindtægter fra pensioner

Oktober 2014 – 10.000 asylmodtagere fra Syrien mv. – ikke plads under udgiftslofter – lavere udviklingsbistand

Januar 2015 – lavere oliepris – hvad nu?

Budgetloven kan omgås

- Lempelser efter finanslovsforslaget
- Finansieringsmodeller ved offentlige aktiver
- Statsgarantier til investeringer
- Politisk styrede off budget investeringer

Så det væsentlige er politisk vilje

- Der er mange måder at omgå budgetloven på
- Det afgørende er politisk vilje og ikke jura